

24 november 2017

Kenmerk: K4124

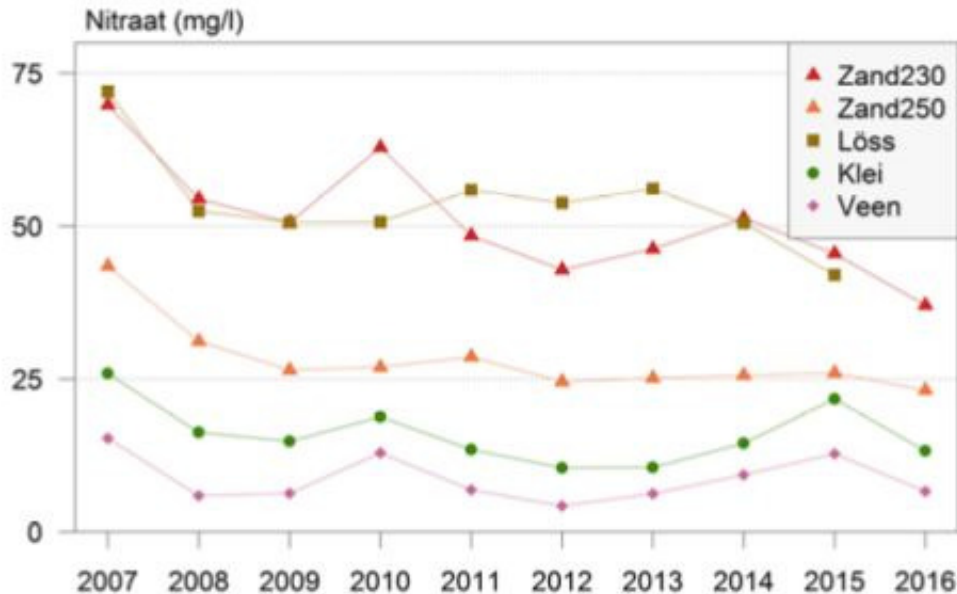
Zienswijze op het 6e Actieprogramma in het kader van de nitraatrichtlijn

Het 6^e Actieprogramma heeft tot doel om de normen voor waterkwaliteit uit de nitraatrichtlijn te halen. In de bijbehorende Milieu-effectrapportage (MER) wordt bekeken wat de milieuresultaten van de voorgestelde maatregelen zijn. Uit de MER blijkt dat met de voorgestelde maatregelen de doelen niet gehaald worden. Om in het zuidelijk zand- en lössgebied onder de norm van 50 mg nitraat per liter te komen is volgens de MER een korting van 55% nodig op de stikstofnormen voor akker- en tuinbouwgewassen. Het 6^e Actieprogramma voorziet daar niet in, ook niet bij benadering. Voorgestelde maatregelen voor akkerbouwgewassen leiden zelfs soms tot een verhoging van de hoeveelheid nitraat in het grondwater.

NMV wil graag een evenwichtige verdeling van maatregelen om de doelen te halen. Dat wil zeggen dat daar waar de meeste problemen zitten ook de meeste inzet wordt getoond. De inzet op mais waarbij er sprake is van een stapeling van maatregelen vindt NMV om die reden dan ook niet terecht.

Uit de MER blijkt dat er voor akker- en tuinbouwgewassen een vermindering van het stikstofoverschot van gemiddeld 35 kg per hectare nodig is voor een areaal van 3000 hectare in 30 gebieden, om te komen tot een nitraatgehalte van minder dan 50 mg per liter. Voor grasland geldt dat in een beperkt aantal gebieden een vermindering van het stikstofoverschot van ten hoogste 5 kg per hectare nodig is en voor snijmais geldt een vermindering van 15-20 kg per hectare in 11 gebieden. Deze verdeling in bijdrage van bronnen zou verhoudingsgewijs vertaald moeten worden in het 6^e Actieprogramma. Dat is nu niet het geval.

Er worden een aantal maatregelen voorgesteld die ingrijpend zijn voor de melkveehouders. Van melkveehouders die meedoen aan derogatie is bekend dat zij, ook in het kwetsbare zuidelijke zandgebied, de norm van 50 mg/l halen. Met name grasland zorgt voor relatief weinig uitspoeling. Het is dan van belang om te stimuleren dat agrariërs zoveel mogelijk gras telen. Het stimuleren van grasteelt is in het 6^e AP wellicht wat lastig maar kan wel worden meegenomen in het derogatievoorstel naar de Europese Commissie. Door een hogere stikstofgebruiksnorm op grasland, wordt het juist in het Zuidelijke zandgebied waar nu veel minder agrariërs mee doen aan derogatie dan in de rest van Nederland, aantrekkelijker om gras te verbouwen.

Figuur 10. Gemiddelde nitraatconcentratie in water uitspoelend uit de wortelzone op derogatiebedrijven in de vier regio's in de periode 2007-2016.

De hoeveelheid grasland kan meer effect hebben op de nitraatgehaltes in het grondwater dan welke beperkende maatregel dan ook.

Voor NMV staat een vruchtbare bodem centraal. Een goede bodem houdt het water beter vast en leidt tot minder nitraatuitspoeling. Het bevorderen van organische stof in de bodem leidt bovendien tot meer CO₂ vastlegging. NMV ziet deze benadering graag terugkomen in de maatregelen. Waarbij ook stimulans een belangrijk instrument kan zijn. Een integrale benadering waarbij er aandacht is voor bedrijfsspecifieke maatregelen op basis van bedrijfsspecifieke resultaten is daarbij voor NMV de kern.

Snijmais

Het 6^e AP zet fors in op maatregelen in de maisteelt: verplichte rijenbemesting, grasonderzaai en verplichte maisoogst voor 21 september indien er niet is gekozen voor grasonderzaai om voor die datum een vanggewas in te zaaien. In optie 2 wordt zelfs voorgesteld om maisoogst voor 21 september verplicht te stellen indien met wel kiest voor grasonderzaai.

NMV wil er heel nadrukkelijk op wijzen dat deze maatregelen totaal niet aansluiten bij de praktijk van maisteelt. Oogst voor 21 september wil zeggen: oogst van een gewas dat in het grootste deel van de gevallen niet rijp is. Het kan toch niet zo zijn dat het ministerie agrariërs wil dwingen tot het oogsten van niet rijpe gewassen? Dit heeft grote gevolgen voor het dierwelzijn, maar ook voor milieu. Onrijpe mais geeft bijvoorbeeld veel perssappen. Het verantwoord oogsten van gewassen is afhankelijk van weersomstandigheden.

Rijenbemesting

Veel maisteler kunnen op maisland zelf mest injecteren, zij hebben een bouwlandinjecteur in bezit. Door het invoeren van verplichte rijenbemesting kan men deze machine niet meer inzetten en wordt men hiervoor afhankelijk van de loonwerker. Melkveehouders zijn al in hoge mate afhankelijk van loonwerkers, hierdoor kunnen bewerkingen niet altijd op het meest optimale tijdstip plaatsvinden. Agrariërs willen immers allemaal tegelijk op het meest optimale moment hun land bewerken. Die capaciteit ontbreekt bij de loonwerkers. Rijenbemesting heeft een sterk kostprijsverhogende werking, dit effect is niet meegenomen bij de beoordeling van de maatregelen. Bij een integrale benadering hoort dat men financiële gevolgen en daarmee de haalbaarheid van maatregelen ook beoordeeld. NMV is hier dus geen voorstander van.

Maisbemesting dient plaats te vinden voor het zaaien van de mais met bij voorkeur onbewerkte rundveedrijfmest waarbij de stikstofgift langzaam vrij komt zodat de maisplant optimaal kan groeien en op het juist moment de stikstof krijgt toegediend. Rijenbemesting bij een plant in de groei is wat NMV betreft alleen zinvol met snel vrijkomende stikstof. Maar de eerder genoemde stikstofgift is daarbij onontbeerlijk.

De maatregelen zijn gericht op mais op zand – en lössgrond. Het grootste deel van de maatregelen treft de agrariërs op deze gronden. Hetgeen logisch is maar wel vraagt om een goede afweging. Het maatregelenpakket leidt tot een verzwaring van de kostprijs voor deze agrariërs en daarmee tot oneerlijke concurrentiepositie binnen Nederland. NMV vindt dat voor deze maatregel geldt dat er geen goede balans is tussen effect van de maatregel en de lasten van de maatregel. Bovendien is er op zuidelijk zand een korting op de derogatienorm van 20 kg per hectare. Bedrijven die meedoen aan derogatie mogen immers maar 230 kg stikstof per hectare uit rijden. Enerzijds is hierdoor het verschil met de regulier norm te klein waardoor het minder aantrekkelijk is om deel te nemen aan derogatie, anderzijds geldt voor bedrijven die wel mee doen dat zij ook via deze weg al gekort worden. NMV is er dan ook voorstander van, gelet op de hoeveelheid maatregelen die de agrariërs op zuidelijk zand tegemoet kunnen zien, om de korting los te laten. (Deze heeft immers ook niet aantoonbaar wat opgeleverd). NMV verwacht dat dit leidt tot een hogere deelname van bedrijven aan de derogatie, hetgeen gunstig is voor de kwaliteit van het grondwater.

Grasonderzaai

Er is veel discussie over het wel of niet slagen van grasonderzaai. Het kan succesvol zijn, het kan ook een drama zijn. Als de maisoogst moet plaatsvinden tijdens minder gunstige omstandigheden (natte omstandigheden) dan wordt het gras tussen de mais kapot gereden. Het zaaien van gras is prijzig, het is daarom alleen aanvaardbaar als dat wel een groot effect heeft. Volgens de MER wordt er weinig effect van deze maatregel verwacht. Het tijdig inzaaien van een vanggewas is veel effectiever.

Vanggewassen

Het 6e AP stelt voor om vanggewas in mais voor 21 september in te zaaien, voor aardappelen geldt echter een datum van 31 oktober. Net zoals voor aardappelen geldt dat het niet reëel is om te veronderstellen dat men voor 21 september mais kan oogsten. Doordat de zaaidatum voor aardappelen, die eerder tijdens de totstandkoming van dit Actieprogramma ook op 21 september stond, naar 31 oktober is verplaatst, heeft deze maatregel niet veel effect meer volgens de MER. Het effect van deze maatregel is volgens de MER afhankelijk van de zaaidatum.

NMV begrijpt niet waarom er een onderscheid gemaakt wordt tussen de zaaidatum bij mais en bij aardappelen. Zeker niet met het gegeven dat er 55% gekort zou moeten worden op de akkerbouwgewassen om de normen te kunnen halen. Hier wordt voor mais een onwerkbaar maatregel opgelegd en voor aardappelen een maatregel die wel werkbaar is maar bijna niets doet. NMV vindt dat dit gelijk getrokken moet worden. De datum van 21 september is ook voor mais te vroeg.

Het pakket overziend stelt NMV voor om in mais enkel het vanggewas te verplichten, hetgeen kan bestaan uit de onderzaai van gras mits deze blijft staan na de oogst. Dit vanggewas voor 15 oktober en dit dan ook gelijk trekken voor de aardappeloogst.

Kunstmest

Uit het rapport 'Nitrate leaching from liquid cattle manure compared to synthetic fertilizer applied to grassland or silage maize in the Netherlands' blijkt dat kunstmest meer uitspoelt dan verwacht. Dit rapport is onlangs verschenen en was niet bekend tijdens het maken van het 6^e AP. NMV verzoekt om dit rapport alsnog mee te nemen in de beoordeling van de maatregelen. In het 6^e AP wordt ervanuit gegaan dat stikstof minder uitspoelt bij de toepassing van kunstmest. Kunstmest wordt vooral veel in de akkerbouw gebruikt. Volgens de MER moet er juist bij de akkerbouwgewassen een forse korting op de stikstofnormen plaats vinden om doelen te halen NMV denkt dat er veel winst te behalen valt door daar meer dierlijke mest toe te staan ten koste van de inzet van kunstmest.

Het verminderen van kunstmestgebruik dient veel meer doelen! De kunstmestproductie vergt het gebruik van een aanzienlijk deel van de aardgasproductie in Nederland. Het verminderen van kunstmestgebruik draagt bij aan het halen van de klimaatdoelen. Daarnaast draagt kunstmest niet bij aan het opbouwen van organische stof gehalte in de bodem. Dierlijke mest doet dat wel. Helaas is de optie van kunstmest vervangen door dierlijke mest niet berekend. NMV vraagt dringend dit alsnog te doen.

Fosfaatklassen

Het aanpassen van de fosfaatklassen is een maatregel waar NMV voorstander van is. Door het aanpassen van de klassen ontstaat er meer maatwerk. Met name in de lagere klassen lopen agrariërs aan tegen de beperking van de stikstofnorm waardoor zij geen onbewerkte dierlijke mest kunnen uitrijden om aan de fosfaatnorm te voldoen. Men loopt dan tegen de stikstofgebruiksnorm aan. Hierdoor moet men zelf mest afvoeren om bijvoorbeeld dunne fractie met veel fosfaat aan te voeren. Dit vindt NMV onwenselijk. NMV is er voorstander van om

zoveel mogelijk te werken met de mest van het eigen bedrijf. Dit is belangrijk om kringlopen te sluiten. Het is wenselijk om transportbewegingen met mest zoveel mogelijk te beperken. Dit is ook een belangrijk aspect in het tegengaan van mestfraude. Een veruiming van de stikstofnorm is daarom van belang. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om aan te vullen met fosfaatkunstmest. Vanwege redenen eerder genoemd zijn wij daar niet voor. Bovendien mogen agrariërs die meedoen aan derogatie geen fosfaatkunstmest gebruiken. Voor hen is het dus van groot belang om de stikstofnorm en de fosfaatgebruiksnorm beter op elkaar af te stemmen.

Verschuiven en veruimen uitrijdperiode mest

De periode wordt verschoven naar 15 februari tot en met 15 september. NMV vindt het jammer dat er niet voor gekozen is om de uitrijdatum voor grasland 2 weken te veruimen. Gezien de verandering van het klimaat achten wij dat noodzakelijk en wenselijk. In de praktijk blijkt dat het gras in het najaar langer doorgroeit dan voorheen. Zelfs in november wordt er nog gras gemaaid en ingekuuld. Vanwege het langere groeiseizoen wordt de stikstof in de mest nog benut.

Verruimen periode vernietigen graszode op zand en löss

NMV is blij met een veruiming.

Onbemeste stroken langs waterlopen

De MER gaat geen duidelijke effecten zien voor deze maatregel, NMV vraagt zich af of de maatregel in verhouding staat tot het doel. Er is immers al een bemestingsvrije zone.

Bescherming drinkwaterwinning in zand en lössgebieden

NMV is blij met een gebiedsgerichte aanpak en denkt dat, mits goed uitgevoerd, veel efficiënter en effectiever kan zijn dan de andere maatregelen. NMV vindt het van groot belang dat deze projecten breed gedragen worden en dat alle belangenorganisaties daarbij betrokken worden. Daarnaast zijn er ook agrariërs geen lid van belangenorganisaties, deze moeten wel bij de projecten betrokken worden. NMV vindt ook de monitoring van de projecten een belangrijk punt van aandacht. Het is belangrijk dat het doel voorop staat en niet het middel.

Ten slotte is de Nederlandse Melkveehouders Vakbond van mening dat het stimuleren van het houden van grasland de meest efficiënte maatregel is om uitspoeling van nitraat te voorkomen.